

IN MEMORIAM. Signatarui Antanui Račiui atminti

Irena Bražėnaitė. „Jau kviečia atsilsėti - parėjęs Namolio, ašen tiktai persivilksiu kitokiu rūbu“

Kairos – taip graikai vadina Tvėrėjo skirtą palaimingą laiką. Žmogaus gyvenimas – kaip upės vanduo, srūvantis Aukštybių skirtojo laiko tėkmėj, ligi sustingstant lede akimirkos vėjo šuoro sušukuotoj bangoj...

Su geru visiems gera, geram visur gerai.

Neišpuikėlis, ramus žmogus, pakviestas prie stalo, nesiveržia atsisėst krikštasuolin, savo darbuotei nesiekia aukštų sostų, savo kalbai neįieško skambių sakyklų nei ambonų, kalbėdamasis net ir su nemieliausiu pašnekovu, neperkerta jam žodžio. Toks buvo Antanas.

„Važiuojam pas vieną tokį ubagą, Irut,“ – kartą pakvietė Antanas, mums drauge braidant po žaliąsias Universiteto filologijos lankas. Susivyniojom kepalą pikliavotos „Palangos“ duonos ir nutuksenom traukiniu pas tėvą Stanislovą Paberžėn (tuomet jį tik klebonu tevadino). Erdvioj kunigo viralinėj susisėdom ant plataus uosinio suolo, ant ilgo, iš skroblo išskobto stalo (prie jo niekad netrūkdavo daug sėdinčių), padėtą duonos kepalą kunigas palaimino, suraikė, garavo mėtų popierotų arbata, pro keturšybį langą saulėlaidžio paglostyti blizgėjo nušveisti ant sienos kabantys variniai indai. Tąkart suvažiavusių čia pasigaut tikrumo ir ramumo nebuvo, tik vienas maskviškis barzdyla sentikis. Suotemai vėsa vyturijuojant atšlaimą, sodnelį, sukilėlių kapinites ir šventorių, atėjus vakarinių Mišių metui, verdamas girgždančias bažnyčios duris, giedodamas psalmę, kunigas mum suvedė pušim ir vaikyste dvelkiančion šventovėn. Mane užprašė ant viškų prie vargonų, kunigas galingu balsu aukėjo giedotines Mišias. Pamaldos savotiška dvasios pagava ilgam įsispraudė mano atmintin.

Mokiausi dar ir muzikos. Nors sovietiniam studentam nei prie jokio rūbo skverno tas nederėjo, važinėdavom su Antanu pas Jo pažįstamus kunigus, atgiedojus Mišias, su kunigu ir kviestiniais parapijiečiais iki išnaktų būdavo daug rupios, kaip tuometinis laikmetis, šnekos...

Antanas buvo padėjęs „dūšią“ senosioms sodžiaus dainoms. Iš savo Mamos buvau išmokusi Tautišką giesmę, Maironio, A.Baranausko ir kantičkų giesmių, iš brolio – miško brolių dainų, visokių kitokių dainų dar pasirinkdavom su Antanu landžiodami po sodžiaus grįčias, stubas, pirkias ir trobas. Nuvažiavom mano kraštan, Aukštaitijon, pas molines švilpynes lipdantį puodžių, pas pjūklų Tautišką giesmę virkdantį dailidę, pas kastantinka (bandonija) vingriuosius „padispanus, padikatus“ ir kadrilius grojantį kriaučių, pas aluntiškį mokytoją tapytoją vydūnininką, griežiantį savo darbo smuikais R.Šeduikį, pas mano tetas ir dėdes, buvusius savanorius, mokėjusius gaudžiųjų Japonų, Didžiojo karo ir savanorių dainų. Antanas taip mokėjo (nemokėjo, o toks buvo) būt su žmonėm, kad Jam su jais kalbantis atrodydavo, tarsi Jo paties nė nebūtų šalia – taip Jam paprastai ir gražiai išeidavo pagaut žmogaus esatį ir dvasią: užkalbintasis patikliai iš pusės žodžio atsiveria visa širdim – o tuo metu atlapot savo sielos paslėpsnius reikėjo labai atsargiai, ištykiuko: ne tik sienos, bet ir pūsliojantis pašaliais gandonešis vėjas buvo su plačiai išskėstom, klausiom ausim...

„Dainuok senąsias kaimo bobučių dainas, Irut, man jos mielesnės už arijas,“ – sakė Antanas. Dainavau. Paskiau, daug vėliau, dainuodama lydėjau Jį ligi Seimo. Būdamas Seime, Antanas iš užsienių parsigabendavo gražių, Lietuvai tinkamų žmonių – Antano prašoma, dainavau ir giedojau ir jiems. Su Antanu ir prie Antano būti buvo gera. Ir paprasta.

Mylėjo Antaną Jį išsirinę Seiman kelmiškiai, mylėjo Jo mokinami mokiniai. Kartą žiūriu – Antanas, užsimetęs ant krūtinės, trauko armonikos dumplės ir šypsodamasis groja „Pjoviau šieną per visą dieną:“ – „Mat, jeigu nori ko išmokint vaikus, pirmiausia reikia pačiam išmoks.“

Dar gi nebuvo vėlu, dar gi ne gyvenimo niūkios prieblandos, bet Antanas, nepasitaręs, gal tik pagalvojęs: „einu iš čia, kur audros siauč,“ – iškeliavo Namopi - apsigaubt kitais, skaistesniais drabužiais, nes vienoj giesmėj, Antano anuomet pamėgtoj, giedu: „Išrink man kelią, Jėzau, patsai – prieš Tavo veidą stoviu čionai, baltai, kaip sniegas, mane išprausk – savo Ramybe mane apsiausk.“

„Nei akis neregėjo, nei ausis negirdėjo, nei žmogus suprasti nepajėgia, ką Viešpats yra parengęs geriesiems.“